

I SIMPOSIO SOBRE LITERATURA INGLESA Y LITERATURAS HISPÁNICAS. HACIA UNA COLABORACIÓN PROFESIONAL: ESTRATEGIAS PARA LA TRADUCCIÓN

Valencia, 21-23 de xuño de 1999

Dentro das actividades da Universidad Internacional Menéndez Pelayo, e na súa sede do Palau de Pineda de Valencia, Maite Solana (directora da Casa del Traductor de Tarazona) e Peter Bush (director do British Centre for Literary Translation) organizaron este simposio cun dobre obxectivo: por unha banda, analiza-la situación na que se atopa a traducción da literatura en lingua inglesa en España e das literaturas en lingua castelá, catalana, galega e vasca no Reino Unido; por outra banda, establecer unha colaboración profesional entre os diferentes sectores implicados no proceso de traducción dunha obra. Invitáronse para isto novelistas, dramaturgos, tradutores, editores, críticos literarios, docentes, axentes literarios e representantes institucionais do Estado español e do Reino Unido, que a través das distintas mesas redondas e relatorios expuxeron a súa visión dos mecanismos e criterios que interveñen na publicación da traducción de obras literarias.

Ademais, o simposio contribuíu a estimular-lo diálogo sobre as distintas estratexias para fomentar-la traducción literaria entre o inglés e as linguas do Estado español, eleva-la calidade tanto das traducións como das obras traducidas e mellora-las condicións de traballo e o recoñecemento social dos tradutores literarios.

Este simposio é en realidade a segunda parte dun encontro promovido por The British Council e organizado conxuntamente pola Casa do Traductor e The British Centre for Literary Translation, que se celebrou en Norwich (Reino Unido) en abril de 1999. O encontro foi trilingüe, con conferencias, relatorios e mesas redondas en catalán, castelán e inglés.

Juan Gabriel López Guix e Pilar Orero, tradutores e profesores de traducción na Universitat Autònoma de Barcelona, presentaron a conferencia "La traducción de la literatura inglesa en España: criterios de publicación, edición y traducción", na que avogaron pola rendibilización da figura do tra-

ductor literario nas editoriais, que deben tomar unha maior conciencia da súa importancia na presentación e difusión dos textos dentro da cultura receptora. Por outra parte, as distintas institucións e organismos oficiais terían que axudar máis ós tradutores no seu labor, facilitando, por exemplo, a mobilidade dos mesmos, as estadias en centros de traducción e a colaboración cos autores dos orixinais.

Na mesa redonda “De la venta de derechos a la reseña periodística: el papel de los agentes literarios, editores y críticos” debateuse sobre o papel destes axentes culturais no proceso de traducción como elementos que poden influír na configuración e asentamento do canon.

Ramón Sánchez Lizarralde, traductor e presidente de ACE-Traductores, e os representantes da Xunta de Galicia (Xavier Senín) e da Generalitat Valenciana (Josep Lluís Felip i Monlleó) examinaron as políticas da administración con relación á traducción na mesa redonda titulada “La traducción literaria en la España plurilingüe: políticas públicas y ayudas financieras”. Concluíuse que cada día é menor o interese das administracións públicas pola traducción, como o demostra o feito da diminución e mesmo desaparición de axudas e subvencións, premios de traducción, etc.

John Clifford e Guillem Jordi Graells (tradutores e dramaturgos), Alberto Mira, Joan Sallent e David Johnston (traductor) debateron en “La traducción para el teatro: reescribir para la escena” as distintas estratexias da traducción teatral, que todos cualificaron como un tipo concreto de traducción moi distinta á traducción doutros xéneros literarios. Destacouse especialmente a inmediatez dos diálogos e a necesidade de lograr unha lingua dramática fluída e natural, mesmo esquecendo en ocasións o texto orixinal.

Alistair Niven, director do Departamento de Literatura de The British Council, interveu no simposio coa conferencia “El papel de las instituciones en la promoción de la traducción literaria” na que destacou o apoio incondicional que a institución que representa lle prestou sempre á traducción, promovendo e facilitando o contacto entre autores e tradutores. Comprome-teuse así mesmo a continuar nesa liña e apoiar futuros simposios como o de Valencia.

Da “Promoción y difusión de la literatura inglesa en España y de las literaturas hispánicas en los países de habla inglesa” ocupáronse Enrique Wulf (director del Instituto Cervantes de Londres), David Codling (director do Departamento de Artes y Humanidades de The British Council), Mónica Martín e Benita Edzard (axentes literarias) e Alberto Álvarez Lugrís (traductor, profesor de traducción na Universidade de Vigo e secretario da ATG). Nesta mesa redonda expuxéronse en liñas xerais as políticas de traducción e de promoción das respectivas literaturas por parte das editoriais e institucións culturais. A principal conclusión que se puido tirar das cuestións debatidas foi a ausencia case total dunha política de traduccions con respecto á literatura en lingua inglesa dentro do Estado español; do mesmo xeito, as tra-

duccións dende as linguas minorizadas do estado cara ó inglés son aínda moi escasas (especialmente as de literatua galega) e case anecdóticas.

O escritor estadounidense Edmund White compartiu o estrado cos seus tradutores Albert Freixa e Dolors Udina no coloquio “Edmund White y sus tradutores”. Despois de repasa-lo autor as características da narrativa homosexual estadounidense e da súa obra en particular, produciuse un interesantísimo diálogo cos tradutores no que estes lembraron distintos problemas de traducción motivados polas diferencias culturais, a ausencia en España dunha literatura homosexual consolidada cunha lingua e unha estética de seu e a falta tamén dunha audiencia propia para esta literatura que saiba descifra-las claves nas que está escrita.

Peter Bush (un dos organizadores deste simposio e director do British Centre for Literary Translation) e Miguel Ángel Vega (traductor e director do Instituto Universitario de Lenguas Modernas y Tradutores da Universidad Complutense de Madrid) disertaron sobre a posibilidade e conveniencia de “Una formación universitaria para los tradutores literarios”. Miguel Ángel Vega afirmou que a traducción literaria é unha arte que supón unhas calidades innatas, pero que pode ser aprendida e, sobre todo, refinada mediante o estudio de metodoloxías de achegamento ó texto para a súa interpretación e mediante a aprendizaxe de regras de conversión translingüística e transtextual. Toda traducción, e sobre todo a literaria, ten unha estética propia, e todo traductor, unha estética individual que pode e debe modelar mediante o estudio da literatura, o que facilitará un achegamento *emotivo* ó texto co que se traballa. Para Peter Bush o traductor literario debe saber crear mediante a lectura (dos textos orixinais) e a escritura críticas, que sempre deben ter como base unha investigación detallada do autor e da cultura orixinais. Como forma de traballo ideal, o profesor Bush defendeu o traballo en equipo dun ou máis tradutores en colaboración co autor, se é posible.

Rematou este simposio cunha conferencia coloquio a cargo dos organizadores Maite Solana e Peter Bush sobre “El papel de las Casas y Colegios de Tradutores Literarios en la promoción de la literatura. Estrategias para el futuro”, na que se sinalou o importante labor destes centros, que facilitan a colaboración do traductor cos distintos axentes culturais como o autor, os editores, etc. As distintas casas poñen a disposición dos tradutores todo o seu material e instalacións mediante a concesión de bolsas de residencia para estadias de traballo.

As conferencias, relatorios e mesas redondas celebradas dentro deste I Simposio quedarán recollidas nunha publicación que a directora da Casa do Traductor de Tarazona, Maite Solana, está a preparar.

Alberto Álvarez Lugiés
Universidade de Vigo

